

РЕШЕНИЕ

№ 2648

гр. София, 20.04.2021 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 15 състав, в публично заседание на 13.04.2021 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Полина Якимова

при участието на секретаря Клавдия Дали и при участието на прокурора Емил Георгиев, като разгледа дело номер **7476** по описа за **2019** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл.284-286 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража /ЗИНЗС/.

С постъпила в АССГ на 01.07.2019г. искова молба, поправена с молби от 22.07.2019г. и от 22.08.2020г. изтърпяващият наказание „лишаване от свобода“ понастоящем в Затвора П. Д. Т. М. е предявил срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ иск за присъждане на обезщетение за неимуществени вреди в размер на 1740 лв., причинени от поставянето му в неблагоприятни условия в периода 03.05.2019г. – 01.07.2019г. – бездействие на затворническата администрация да осигури на ищеца достъп до пералня за изпиране на спалното и постелъчното бельо, което, в съвкупност с наличието на хлебарки и дървеници, е влошило хигиената на М.. За исковия период лишеният от свобода е имал достъп до банята на етаж, но в ограничен времеви диапазон, липсвало място за изсушаване на ръчно изпраните дрехи, което допълнително затруднило личната му хигиена.

В писмен отговор на исковата молба от представител по пълномощие на ГДИН не се отрича допустимостта на иска, оспорва се основателността и доказаността му.

В съдебно заседание пред АССГ ищецът не се явява, изрично заявявайки нежелание да бъде конвоиран и да участва във видеоконференция. В хода на устните състезания пълномощникът му адв. И. акцентира върху представените от ответника доказателства, установяващи, че в исковия период Затворът С. не разполага с работеща пералня. Доказани са и неудобствата, които това обстоятелство е създавало за М.. Претендира разноски.

Ответникът, Главна дирекция «Изпълнение на наказанията», чрез представител по пълномощие, моли за отхвърляне на иска, подчертавайки, че техническият проблем с пералнята представлява обективна и непреодолима причина, която опровергава тезата за бездействие на администрацията. Период от 2-3 месеца е бил наложителен, тъй като процедурата по заявка на перална машина на стойност около 30 000 лв. е свързана с възлагане на обществена поръчка, което отнема време.

Прокурорът от СГП дава заключение за липса на противоравно бездействие на затворническата администрация. Ако съдът не сподели този извод, намира претендираното обезщетение за прекомерно и предлага да бъде изчислено на 1 лв. на ден.

От фактическа страна се установява:

В периода 03.05.2019г. – 01.07.2019г. Д. Т. М. изтърпява наказание „лишаване от свобода“ в Затвора С..

В справка с дата 11.09.2019г. на исдвр К. е отразено, че два пъти месечно лишените от свобода провеждат свиждане с близки, при което могат да получат дрехи (чрез писмена молба по установен ред), които да хигиенизират, или собствено ръчно да изперат в санитарните помещения, които се намират в спалното помещение. М. нееднократно е предоставял мръсни дрехи и бельо, съответно получавал чисти такива, познавайки съответната процедура. Ежемесечно администрацията на Затвора С. осигурява на лишените от свобода препарати за почистване и хигиенизиране както на помещенията, така и на личните им вещи, в т.ч. дрехи, спално бельо.

Във връзка с твърдението за наличие на хлебарки и дървеници (въпреки пръскането) администрацията на затвора е взела спешни мерки, като съгласно договор с [фирма] редовно, а към датата на справката два пъти месечно поради зачестилите оплаквания се извършват дезинфекции и дератизации на всички групи, канцеларии, складови и сервизни помещения, СБАЛЛС и кухненския блок. Приложени са протоколи от 28.03.2019г., 29.05.2019г. и от 30.07.2019г.

Със Заповед № Р111/ 12.12.2014г. на началника на Затвора С. е определен график за пране на дрехите на лишените от свобода по групи.

С писмо № 3384/ 24.06.2019г. началникът на Затвора С. сезира ГД „Изпълнение на наказанията“ за необходимост от спешен аварийен ремонт на пералня Е., която е крайно необходима за изпълнение и организиране на графика за прането за около 700 лишени от свобода, пребиваващи на територията на затвора. Първоначално според техници от оторизиран сервиз били необходими 2000 лв. за ремонт – смяна на лагера на барабана. При последния оглед обаче техниците споделили, че са дефектирали и други части на пералнята, чиято цялостна смяна би възлязла на 5400 лв. През последните 24 месеца са извършени ремонти на пералнята, възлизащи на 15 000 лв. Нов такъв на стойност около 5400 лв. е неоправдан икономически с оглед на придобиването на пералнята през 2006-та година, напълно амортизирана и морално остаряла.

На 29.08.2019г. от [фирма] е издадена фактура № 0..240 с получател ГДИН с предмет професионална перална машина с центрофуга на стойност 24 500 лв.

С. Н., лишен от свобода, намиращ се в Затвора С. и страна по дела с ГДИН, разпитан в осз на 13.04.2021г. споделя, че през 2018г. – 2019г. е настанен съвместно с ищеца до преместването му в Затвора П.. Спомня си за период от около 2-3 месеца, през който пералнята е била повредена и негодна за употреба. Налагало се да перат дрехите си на ръка макар в спалното помещение да е имало само една 5-литрова и една 15-литрова

кофа. Неудобствата се дължали на забраната в килиите да се опъват въжета, което затруднявало изсушаването на изпраните дрехи. М. се оплаквал на социалния работник от липсата на пералня. В рамките на свижданията предавал дрехи за изпиране, но ги получавал обратно едва след 2-3 седмици. Понякога описаните неудобства водели до напрежение между лишените от свобода, защото помещението е твърде малко. Случвало се е М. да не може да спи заради мръсното постелъчно бельо и да изгуби апетит.

Показанията на свидетеля са подробни, последователни, логични и изцяло подкрепят заявления от М. и неоспорен от ответника факт, че в исковия период Затворът С. не е разполагал с функционираща перална машина и лишените от свобода са били принудени да изпират дрехите си ръчно без възможност да ги изсушат в спалните помещения. Те се основават на непосредствени впечатления от състоянието на ищеца през исковия период и съдът не намира основание да не ги цени. Обратен извод не може да се обоснове с обстоятелството, че Н. води дела с ГДИН. Показанията му са резултат от обичайна за затворническото ежедневие комуникация и са житейски достоверни.

Други доказателства от значение за спора по делото не са ангажирани.

При така установената фактическа обстановка съдът намира от правна страна следното:

Искът е предявен от процесуално легитимирано лице, което твърди, че в период на престой в Затвора С. от 3.05.2019г. до 1.07.2019г. е претърпял неимуществени вреди в резултат на незаконосъобразно бездействие на администрацията на Затвора С. да изпълни задължението си по чл.151, ал.1 т.3 ЗИНЗС (чл.21, ал.6 ППЗИНЗС) да му осигури смяна на личното и постелъчно бельо най-малко веднъж седмично, респ. за изпиране на дрехите, спалното и личното бельо.

Основателността на предявения иск предполага установяване на следните материално-правни предпоставки: 1/ акт, действие и/или бездействие на специализираните органи по изпълнение на наказанията, с които се нарушава чл.3 ЗИНЗС; 2/ настъпила неимуществена вреда в правната сфера на ищеца в резултат на нарушението, която се предполага до доказване на противното по силата на оборимата презумпция, въведена с чл.284, ал.5 ЗИНЗС и 3/ причинна връзка между нарушението по чл.3 ЗИНЗС и настъпилия вредоносен резултат.

Предмет на разглежданата искова претенция е обезщетяване на претърпени от М. неимуществени вреди – физически и психически дискомфорт – неудобства, стрес, изнервеност, нарушения на нощния сън от проявна форма на нарушения на чл.3 ЗИНЗС вр. чл.3 КЗПЧОС: неосигуряване на възможност за изпиране на дрехите, личното и постелъчно бельо в период от два месеца през пролетния (и началото на летния) сезон на 2019-та година.

Според чл.3 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи никой не може да бъде подлаган на мъчение, на жестоко, безчовечно или унижаващо отношение. Спрямо лицата, изтърпяващи наказание за извършени углавни престъпления, във вътрешното законодателство това право е регламентирано с нормата на чл.3 ЗИНЗС, предвиждаща, се осъдените не могат да бъдат подлагани на жестоко или нечовешко отношение. На това право на лишените от свобода съответства насрещното административно задължение при изпълнение на наказанията да бъдат осигурени условия, обезпечаващи поддържането на физическото и психическото здраве и зачитане на правата и достойнството им – чл.2, т.3 ЗИНЗС.

„Нечовешко” или „унижаващо” отношение предполага страдание или унижение, достигащи отвъд неизбежния елемент на страдание и унижение, свързан с дадена форма на легитимно третиране или наказание. Мерките за лишаване от свобода според ЕСПЧ могат често да съдържат такъв елемент, като държавата трябва да осигури на лишеното от свобода лице условия, които са съвместими с уважението към човешкото достойнство, така че начинът и методът на изпълнение на мярката да не го подлагат на стрес и трудности с интензивност, която надминава неизбежното ниво на страданието, свързано със задържането.

Фактическо основание на предявения иск обективира нарушение по чл.151, ал.1, т.3 ЗИНЗС, предвиждаща задължение за затворническата администрация да осигури условия за задължителна смяна на личното и постелъчно бельо на лишените от свобода най-малко един път седмично. Чл. 21, ал.6, предл.2 ППЗИНЗС определя, че на лишените от свобода се създават условия за изпиране на дрехите, спалното и личното бельо.

Не се спори, че през исковия период автоматичната пералня, с която Затворът С. е разполагал, не е функционирала. Ответникът възразява, че причината за това е обективна – техническа неизправност, чието отстраняване отнема време, тъй като се е наложило отпускане на средства за придобиване на нова такава. Д. е неоснователен. Изпълнението на задължението по чл.151, ал.1, т.3 ЗИНЗС, респ. чл.21, ал.6, предл.2 ППЗИНЗС не е поставено в зависимост от възможността да се ползва перална машина. То се състои в осигуряване на възможност на лишените от свобода да поддържат личната си хигиена и може да бъде изпълнено по различен начин – напр. като се осигури възможност те да ползват общи помещения и съдове за изпиране на дрехите и бельото и да се обособи пространство за изсушаването им. Поради това съдът приема, че е доказано противоправно бездействие на затворническата администрация да изпълни задълженията си по чл.151, ал.1, т.3 ЗИНЗС и чл.21, ал.6, предл.2 ППЗИНЗС. При този извод настъпването на неудобства, стрес, физически дискомфорт – дразнене на очите, затруднено дишане, съдът възприема като обичайно настъпващи вреди за всеки човек, поставен в такава ситуация.

При този анализ съдът приема, че искът е частично основателен и ищецът е претърпял неимуществени вреди, които са резултат от нарушаване на общата забрана за нечовешко и унижително отношение. Несъмнено лишаването от възможност за изпиране на дрехите и постелъчното бельо в сезон, в който метеорологичните условия не всякога предполагат възможност за бързо съхнене, е от естество да причини емоционален стрес, безпокойство, чувство на унижение и безизходица – неимуществени вреди, подлежащи на обезщетение. Законодателят приема, че поставянето в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието „лишаване от свобода” уронва човешкото достойнство или поражда чувство на страх, незащитеност или малоценност. Извън съмнение неосигуряването на възможност за изпиране на дрехите и постелъчното бельо кореспондира на понятието „нечовешко” и „унижително” отношение, като превишават целите на изтърпяване на наказанието. Налице е причинна връзка между бездействието на администрацията да изпълни задължението си по чл.151, ал.1, т.3 ЗИНЗС и чл.21, ал.6, предл.2 ППЗИНЗС и неимуществените вреди. Поставянето на ищеца в неблагоприятни условия само по себе си представлява третиране, способно да породи у него емоционално и морално страдание, стрес и безпокойство. При наличие на нарушение на някоя от посочените в чл.3 ЗИНЗС хипотези, настъпването на неимуществени вреди се предполага до

доказване на противното – чл.284, ал.5 ЗИНЗС.

Размерът на дължимото обезщетение следва да бъде определен в съответствие с чл.52 ЗЗД. Спазването на принципа на справедливостта като критерий за определяне на паричния еквивалент на моралните вреди изисква размерът на обезщетението да бъде определен от съда с оглед на всички установени по делото факти и обстоятелства, касаещи начина, по който незаконосъобразната административна дейност се е отразила на увреденото лице и при отчитане на икономическия стандарт в страната към момента на увреждането. Следва да бъде съобразено и пилотното Решение на ЕСПЧ от 27.01.2015г. по делото „Н. и други срещу България”, съгласно което паричната компенсация като форма на обезщетение за претърпени неимуществени вреди, не трябва да бъде в неразумен размер в сравнение с присъжданията на справедливо обезщетение, определени от ЕСПЧ по силата на чл.41 от Конвенцията в подобни случаи, като насока в това отношение могат да служат принципите, изложени от ЕСПЧ в пилотното решение, а именно фундаменталния характер на правото на всяко лице да не бъде подлагано на нечовешко или унижително отношение, от една страна, а от друга времето, през което лишението от свобода е бил поставен в условия на нечовешко и унижително отношение по смисъла на чл.3 ЕКПЧОС, като най-важния фактор за оценка на претърпените вреди.

Съдът взе предвид и постановените на 4.06.2020г. решения на ЕСПЧ по делата Й. и Д. срещу България и И. и други срещу България, в които се приема, че компенсаторното средство за защита по чл.284 и сл. ЗИНЗС принципно е ефективно, но присъдените от националния съд обезщетения са твърде ниски, както и решенията му, постановени по дела на лишени от свобода срещу С. и У., в които се приема, че обезщетение за неимуществени вреди в размер на 4 евро на ден за поставяне в неблагоприятни условия, изразяващи се пренаселеност на килиите, липса на достатъчно въздух и светлина в помещенията, лоша хигиена е адекватно.

В разглеждания случай като се отчетат обстоятелствата, съставляващи проявления на нарушението по чл.3, ал.1 вр. ал.2 ЗИНЗС; периода на исковата претенция /времето, през което ищецът е бил поставен в условия, унижаващи човешкото достойнство – два месеца/; предвид характера и невисокия интензитет на породените негативни вътрешни изживявания, без конкретно увреждане на здравето /психическо и физическо/; обстоятелството, че не е изпълнено задължение с ежеседмичен характер, и при прилагане на чл.284, ал.2 ЗИНЗС съдът приема, че искът следва да бъде уважен при определяне на обезщетение за претърпени неимуществени вреди в размер на 150 лв. В останалата част над 150 лв. до общия предявен размер от 1740 лв. искът е неоснователен и недоказан и следва да бъде отхвърлен.

Съответно на уважената част от иска на М., заплатил на адв. И. 450 лв. по договор за правна защита и съдействие от 12.03.2020г. и държавна такса от 10 лв., се присъждат 39,65 лв. разноски по делото. Независимо от изхода на спора – частично отхвърляне на иска на ГДИН не се следва юрисконсултско възнаграждение - разпоредбите на чл. 286, ал. 2 и ал. 3 ЗИНЗС дерогират общото правило на чл. 78, ал. 3 ГПК. Съдържанието на посочените разпоредби дава основание да се направи извод, че законодателят не е предвидил изрично, че при отхвърляне изцяло или частично на предявените иски, на ответника се дължи заплащане на възнаграждение за един адвокат, ако е имал такъв или юрисконсултско възнаграждение, ако е бил защитаван от юрисконсулт. Искът е предявен преди измененията на ЗОДОВ, приети с ДВ, бр.94/2019г.

По изложените съображения Административен съд София-град, I отделение, 15 състав

Р Е Ш И:

ОСЪЖДА Главна дирекция „Изпълнение на наказанията” да заплати на Д. Т. М. обезщетение за неимуществени вреди в размер на 150 /сто и петдесет/ лв. за периода 03.05.2019г. – 01.07.2019г. от поставянето му в неблагоприятни условия, изразяващи се в противоправно бездействие на затворническата администрация да изпълни задълженията си по чл.151, ал.1, т.3 ЗИНЗС и чл.21, ал.6, предл.2 ППЗИНЗС като ОТХВЪРЛЯ иска в частта над 150 лв. до 1740 лв.

ОСЪЖДА Главна дирекция „Изпълнение на наказанията” да заплати на Д. Т. М. 39,65 /тридесет и девет цяло шестдесет и пет стотни/ лв. разноски по делото.

Решението подлежи на обжалване с касационна жалба пред тричленен състав на АССГ в 14-дневен срок, считано от съобщението и получаване на преписи от него от страните.

СЪДИЯ: